

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio I. Existentia humanæ libertatis, siue vtrum sit in homine liberum
arbitrium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Statu
quæstionis

Controuertitur ergo inter recentiores Theologos, vtrum sicut actus ille determinatus, volo conteri, reuerà est imperans actum contritionis, ita etiam imperantes appellari possint alij actus vel indeterminati, vel confusi, vel vniuersales verbi gratia, cum dico volo conteri vel atteri, actus ille debet imperans vocari respectu attritionis quam postea elicio.

Triplex
dubitatio.

Ratio dubitandi est primò, quia illud obiectum non potest causari, quod non potest existere, sed obiectum imperij vagi & indeterminati, aut etiam confusi & vniuersalis non potest existere, ergo non potest causari per actum imperantem vagè, confusè, vniuersaliter.

Secundò, ille actus non est imperium ex quo non sequitur actus imperatus, sed actus imperatus v. gr. contritio non sequitur ex illo actu volo conteri, vel atteri, volo elicere actum virtutis: positis enim illis actibus adhuc voluntas est indeterminata, & eget noua determinatione, cum ex vi huius imperij non magis determinata sit ad vnum actum quam ad alium: ergo illi actus non sunt imperantes nisi valde improprie.

Tertiò, imperium indeterminatum non potest causare actum externum, v. gr. cum dico volo ambulare, vel sedere, hic actus non causat sessionem aut ambulationem, ergo tale imperium non causat actum internum.

Affectio
bimembris

Dico quartò, actus imperans indeterminatè tantum, confusè ac vniuersaliter est verum imperium non immediatum quidem, sed mediatum.

Prima pars
de imperio
immediato.

Primam partem negant nonnulli cum Ripalda & Oniedo: probatur euidenter, quia illud non est imperium immediatum ad quod actus imperatus sequi non potest sine determinatione noua voluntatis: sed actus contritionis non potest sequi ad hunc actum volo conteri vel atteri, sine determinatione noua voluntatis, quæ se ipsam potius ad contritionem determinet quam ad attritionem, est enim ad alterutram adhuc indeterminata, ergo ille actus non est imperium immediatum, quod idem valet pro imperio confuso & vniuersali.

Secunda
pars de
imperio
mediato.

Secundam partem negare videtur Hurtadus, probatur quia ille actus est imperium saltem mediatum ex quo sequitur actus imperatus: per actus istos quibus vagè, confusè, vniuersaliter actus imperantur, sequitur actus imperatus, cum per illos moueatur voluntas ad eliciendum actum sequentem: sicut ille seruus verè obedit Domino dicenti curre vel sede, qui se determinabit ad currendum: & olim iubente lege apud Hebræos c. 12. *Leuitici*, quæ præcipiebatur vt mulier post partum offerret par turturum, aut duos pullos columbarum, verè legi obediebat illa quæ offerebat par turturum. Quis enim neget illam fuisse veram legem: & verè beatam Virginem illi obsequutam fuisse.

Solutio
dubitatio-
num.

Ad primam Resp. verum esse quod obiectum huius actus indeterminati, vel confusi, vel vniuersalis non potest existere adæquatè sumptum, inadæquatè autem sumptum est determinatum, & potest existere: v. g. indeterminatum est totum hoc complexum conteri vel atteri, sed vtrique pars complexi est determinata. De obiecto imperij confusi, & vniuersalis similis ratio est quia illud non potest existere solitarie, sed accedente noua determinatione voluntatis potest existere.

Ad secundam, & tertiam Resp. illis probari tantum quod isti actus non sunt immediata imperia, quod ostendi esse certum.

QVÆSTIO II.

De Libertate Actuum humanae Voluntatis.

S. Thomas quæst. 9. & 10.

Dixi de actibus voluntariis, nunc sequitur vt de diis dicam prout sunt liberi. Præcipuum videlicet hominis bonum, & totus thesaurus eius est voluntas libera, quæ virtutum omnium sedes, & totius meriti fons est & basis. Actus enim brutorum voluntarij esse possunt, propria creaturæ rationalis est arbitrij libertas, quam *liberi pendem emancipati à Deo boni*, vocat eruditè Tertullianus lib. 2. contra Marcionem. cap. 4. *vt per eam bonus inueniatur quasi de proprietate natura.* & cap. 5. hanc ait esse in homine *impressam Dei similitudinem & imaginem*, quia nulla res propior & similior sit Deo quam per huiusmodi status formam. De illa scribunt accuratissimè omnes tum Philosophi, tum Theologi: ego sex capitibus totam complecti posse videor libertatem. Primum sit eius existentia. Secundum propria eius quidditas. Tertium condiciones ad libertatem integram necessariæ. Quartum impedimenta libertatis. Quintum subiectum libertatis, seu quænam potentia in homine sit libera. Sextum quænam actus sint liberi: & ipsa etiam omisso an sit libera.

Theologus
libertatis.

SECTIO I.

Existentia humana Libertatis, siue vtrum sit in homine liberum Arbitrium.

Certum est primò, libertatem & liberum apud Scripturam & Sanctos Patres tripliciter usurpari. Primò enim dicitur libertas à seruitute cum nemini tanquam domino subdimur, sic enim dicitur Romanorum 8. *quod ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis*, subdimur enim corruptionis dominio, & illi seruire cogimur, sic etiam dicitur Ios. 8. *quod qui facit peccatum, seruus est peccati*, subiectio autem illa opponitur libertati iuxta illud Apostoli, *cum serui essetis peccati liberi fuistis iustitiæ, nunc autem liberati à peccato*. Secundò, dicitur libertas à violentia & coactione cum sine voluntatis renisui operamur. Duo enim illa licet confundi videam à recentioribus Dogmatistis, plurimum tamen differre constat ex dictis quæstione superiori, quod violentia plenè tollat voluntarium & liberum; est enim ab extraneo principio, nihil conferente, sed prorsus reluctante passo: coactio autem duos actus dicat alterum alteri contrarium, vnde nec excludit voluntarium & liberum, sic enim loqui videtur Apostolus Rom. 7. *Non quod volo bonum hoc ago, sed quod nolo malum hoc facio*, ubi explicatur impulsus concupiscentiæ, & voluntatis renisus. Tertiò, & maxime proprie dicitur libertas à necessitate ac determinatione, quam vt rectè notat Petauius, Græci *ἀντὶ ἐξουσίας*, facultatem, quæ sui est in agendo iuris & potestatis: Philosophus *προαίρετον* vim eligendi alterum è duobus: Catholici omnes Theologi liberum arbitrium, id est vt loquitur Augustinus lib. 3. *Hypognosticon*, quod in sua sit positum potestate, habens agendi quod velit possibilitatem: arbitrium enim dicitur ab arbitrando, & discernendo quid eligat, quem appellat S. Doctor I. de duabus animabus *liberum ad faciendum & non faciendum animi motum*. Iuxta istam acceptionem maxime propriam, inquirimus hoc loco existentiam humanæ libertatis, vtrum scilicet voluntas suorum actuum ita sit domina, vt in illis eliciendis sit plenè indifferens.

Triplex
acceptio
libertatis.

Certum est secundò, libertatis eo modo sumptæ existentiam

Haeretici existentiam, negatam fuisse multipliciter ab haereticis, ac negari etiamnum à multis qui omnibus haereticis peiores, maximè tamen Orthodoxi videri appetunt, & vnus Augustini nomine suos omnes errores contegunt. Nam vt omittam Valentinianos, Manichæos, & alios huiusmodi veteres Haereticos, contra quos disputarunt eruditissimè Irenæus, Epiphanius, Clemens Alexandrinus: indixerunt acerrimum bellum libertati posterioribus sæculis primùm Lutherus, qui ab eo errore suam expromere cepit amentiam, asserens liberum arbitrium merum figmentum esse, titulumque sine re. Secundò, Calvinus ne ipsum quidem liberi arbitrij nomen tolerare potest, præsertim circa bona opera, vnde contendit solam nobis ad ad malum libertatem reliquam esse. Quam amentiam noui amplexi dogmatistæ, duces illos sequuntur studiosissimè, atque ab eorum vestigiis ne digitum quidem discedunt.

Ratio autem dubitandi esse potest primò, multiplex auctoritas Scripturarum in quibus negari prorsus videtur homini facultas illa indifferens expers necessitatis, Ieremiæ 31. *Non est hominis via eius, nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos.* Prouerb. 16. *Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius.* & cap. 21. *Sicut diuisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit inclinabit illud.*

Secundò, solam nobis libertatem ad malum esse relictam post peccatum contra Pelagianos pluribus locis prædicat Augustinus, v. g. l. de corrept. & gratia. *in malo faciendo liber est quisque insititia seruusque peccati: in bono autem liber nullus esse potest, nisi fuerit liberatus ab eo qui dixit, si vos filius liberauerit, verè liberi eritis:* & Enchiridij cap. 30. *Libero arbitrio malè viens homo, & se perdidit & ipsum, ut enim qui se occidit, viuendo se occidit, sed se occidendo non vinit, ita cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato, amissum est liberum arbitrium.* Alia huiusmodi habet innumera S. Doctor, in quibus negat restare homini liberum arbitrium, post peccatum Adæ.

Tertiò, vulgares rationes sunt, liberum arbitrium destrui per concursum Dei, præscientiam, & prædeterminationem: sed præsertim quia per peccatum Adæ tantas accepit vires concupiscentia, vt omnino voluntatem trahat etiam inuitam & reluctantem, quis, inquit Calvinus, *hoc in se ipso non experitur quod de se ipso luctans aut Apostolus, quod nolo malum hoc ago?* Dicendum tamen omnino est esse in homine, non solum ante peccatum, sed etiam post peccatum veram libertatem indifferentiæ expertem necessitatis, non solum ad malum, sed etiam ad bonum: idque demonstrari apertissimè tum ex lumine Fidei, tum ex naturali etiam ratione. Probant Catholicam hanc veritatem accuratissimè præter innumeros alios Belarminus lib. 4. de gratia & libero arbitrio. Suares proleg. 4. de gratia. Petanius l. 3. 4. 5. 6. de officio sex dierum. Martinon in Antijansenio disp. 3. 30. 31. & seqq. mihi vnus Augustini probationes aliquot satis hoc loco erunt.

Primò enim congerit S. Doctor Scripturas apertissimas l. de gratia & libero arbitrio cap. 2. *Renelauit nobis Deus (inquit) per scripturas liberum esse in nobis voluntatis arbitrium.* Adducit autem in primis locum Ecclesiastici 15. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui, adiecit mandata & præcepta, si volueris conseruabis mandata, & fidem bonam placiti, apponet tibi ignem & aquam: ad quodcunque volueris extende manum tuam: in conspectu eius vita & mors, quodcunque placuerit dabitur ei.* Quibus verbis exultans subiicit Augustinus, *ecce apertissimè videmus expressum liberum voluntatis arbitrium.* Deinde sub-

dit exemplum Machabeorum qui elegerunt magis mori quam cibis inmundis coinquinari. Moysi qui ex Heb. 11. *grandis factus negauit se filium esse filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, &c.* & in Psal. 51. explicans illud dilexisti malitiam super benignitatem. *Benignitas (inquit) ante te, iniquitas ante te, compara & elige, Isaia 1. Si volueritis & audieritis me, bona terra comedetis, quod si nolueritis, gladius deuorabit vos. Quæ volui elegistis. Qui potuit transgredi, & non est transgressus, nempe, inquit Augustinus, vbi dicitur noli hoc, aut noli illud, & vbi ad aliquid faciendum vel non faciendum opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium.*

Secundò, præter Scripturas aliorum etiam testimonia profert læpissimè S. Doctor, v. gr. l. de natura & gratia cap. 64. Sixti Papæ dictum illud maximè approbat, *quia libertatem arbitrij permisit Deus hominibus, vt purè ac sine peccato viuentes similes Deo fiant: sed ad ipsum arbitrium perinet vocantem audire, & credere, & ab eo in quem crediderunt auxilium postulare.* & cap. 65. testimonium adducit S. Hieronymi, *liberi arbitrij nos Deus condidit, nec ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur, aliqui ubi necessitas nec corona est.* Hoc autem dictum (inquit Augustinus,) quis non agnoscat? quis non toto corde suscipiat? Ofterderem autem si vacaret eadem expressè dicta esse ab Irenæo, Basilio, Nazianzeno, Epiphanio, Ambrosio, Damasceno, denique ab aliis omnibus Patribus, quorum testimonia collegerunt citati Doctores.

Tertiò, multas & omnino demonstratiuas rationes habet S. Doctor, prima est quæ habetur l. de gratia & libero arbitrio cap. 2. quia inquit Præcepta homini non prodesse nisi liberum haberet voluntatis arbitrium, quo ea faciens ad promissa præmia perueniret, quæ sanè ratio demonstrat expertem necessitatis esse voluntatem, nemini enim præcipitur id, quod fieri ab eo non potest, vel quod non potest vitari: cur enim brutis, cur pueris, cur amentibus nulla feruntur Præcepta.

Responderi posset malè concludi libertatem ex Præceptis, si enim voluntas ab intellectu necessitaretur dici posset præcepta esse vitia vt intellectus maiorem in obiecto apprehendat honestatem: eà ratione quæ bellis etiam verbera infliguntur, & cibus ostenditur vt laborent, posita verò tali apprehensione voluntatem agere necessariò id, quod aliqui factura non erat.

Sed contra, si enim leges determinarent voluntatem medio intellectu illa vel semper seruarentur, vel semper violarentur, semper enim determinarent ad vnum. Deinde puniri non possent legum violatores, cum nemo puniatur ob præceptum non impletum, quod seruare non potuit. Denique constat experientia, quod posita eadem apprehensione in intellectu, voluntas aliquando legem seruat, aliquando illam non seruat. Eademque argumenta valent pro adhortationibus, & monitionibus: frustra enim moneremus & hortaremur eos, quibus liberum non esset facere id quod facere suaderetur.

Secundam rationem habet lib. 1. contra epistolam 2. Pelagij cap. 2. liberum arbitrium (inquit) vique eo in peccatore non perijt, vt per illud peccent omnes qui ex delectatione peccant, & amore delectationis hoc eis placet quod eis libet, vnde ait Apostolus *cum serui essetis peccati, liberi fuistis insitiæ:* ecce ostenduntur non potuisse peccato, nisi alià necessitate seruire: vnde ducitur efficax argumentum, si non esset in voluntate hominis potestas illa indifferens ad agendum vel non agendum, homo non magis peccaret, nec magis benè ageret quàm bruta, nemo magis deberet laudari aut vituperari, nemo magis puniri aut præmio affici,

Citati ab eo Patres.

Prima eius ratio.

Euasio hæreticorum.

Alterà ratio Augustini.

Scripturæ allatæ ab Augustino

nemo enim peccat, vituperatur, punitur: nemo bene facit, laudatur, præmiatur ob ea quæ non sunt ei libera: quis enim bruta non similiter laudaret?

A priori ergo ratio est, quia quoties intellectus cognoscit in obiecto & proponit voluntati rationem aliquam boni, & aliquam rationem mali, proponitque voluntati talem indifferentiam in obiecto, toties potest voluntas amare vel non amare tale obiectum, ubi enim est indifferentia obiectiva, ibi etiam est in voluntate indifferentia activa: sed in omnibus obiectis creatis, imò etiam in summo bono obscure cognito semper intellectus proponit voluntati rationem aliquam boni, & rationem aliquam mali, ergo voluntas circa illa obiecta indifferens est & libera.

Scripturæ
loca expli-
cat Augu-
stinus.

Ad primam Respondet Augustinus epist. 89. *libertatis arbitrium non tollitur, quia innatur, sed ideo innatur, quia non tollitur*. In his igitur omnibus Scripturis, quibus hæretici abutuntur, significatur duntaxat necessitas & efficacia gratiæ, tum prævenientis libertatem, tum adiuvantis. Nam esse quidem in nobis voluntatem liberam, sed omnino tamen insufficientem ad opus bonum nisi eam Dei gratia moveat, adiuuet, dirigat, certum est dogma Fidei: sic ergo ad gratiam utramque significandam dicitur apud Ieremiam, non esse hominis viam eius, nec esse viri ut disponat gressus suos, nisi videlicet moveat eum, confortet, dirigat Deus: similiter *Proverb. 16.* Cor hominis dicitur disponere viam suam cum gratia videlicet operante, sed Domini esse dirigere gressus eius, cum libertate videlicet cooperando, eleganter Augustinus lib. de gratia Christi cap. 24. *Quis, inquit, non videat & venire quæquam & non venire arbitrio voluntatis, sed hoc arbitrium potest esse solum si non venit non potest solum esse si venit.* Aliud mirum est posse bene operari si velis, aliud posse solum, & sine adiutorio gratiæ bene operari, si velis: primum illud certum est & Catholicum, secundum est Pelagianum: quod declarat Augustinus egregia similitudine lib. de gestis Pelagij cap. 3. *Sufficit enim sibi oculus ad non videndum, ad videndum autem lumine suo, non sibi sufficit, nisi extrinsecus illi adiutorium clari luminis præbeatur.* Denique in cap. 21. significatur efficacia & potentia gratiæ ubi Deus se ipsum olitori comparat deducenti per areolas aquam ut voluerit, sicut ergo divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini: quomodo sine dispendio libertatis hoc fiat dicitur alibi.

Explican-
tur obiecta
ex Augu-
stino.

Ad secundam Respondet etiam Augustinus l. de natura & gratia cap. 33. *Non enim arbitrium voluntatis tollimus, sed Dei gratiam prædicamus.* In id vnum videlicet contra Pelagij fraudes semper incubuit S. Doctor, ut ostenderet nullam esse libertatem in nobis, quæ sine adiutorio gratiæ Christi posset bene agere. Verfabatur enim potissimum in eo tota fraus hominis versutissimi, ut diceret sufficere in nobis naturalem vim libertatis, adiutam externâ doctrinâ legis, ut bene operaremur: sic enim eius verba referuntur ab Augustino lib. de gratia Christi cap. 18. *Habemus possibilitatem utriusque partis à Deo instam velut radicem quandam fructiferam, & secundam, quæ ex voluntate hominis, diversa gignat & pariat; quæque possit ad proprii cultoris arbitrium, vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum,* ita Versipellis Pelagius, quæ sanè non alio nomine arguit Augustinus, nisi quod cum libertate necessitatem gratiæ non admitteret, potestatem autem arbitrij etiam ad bonum ubique adstruit S. Doctor v. gr. lib. 2. contra Felicem Manichæum cap. 4. *Habet unusquisque in voluntate aut eligere quæ bona sunt, & esse arbor bona, aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala.* Cum ergo dicit non habere nos libertatem ad bonum, sed ad malum, significat

bonum fieri non posse à nobis sine gratia: cum tamen fieri possit malum, cum ait hominem peccando perdidisse se ipsum, & liberum arbitrium, non est intelligendus quod perdidit liberum arbitrium, illud extinguendo, sed tantum deterius faciendo, eo videlicet modo quo se ipsum perdidit. Vel etiam ut sæpè dicitur infra in omnibus illis locis ubi videtur Augustinus negare libertatem in natura lapsa. Manifestum est quod loquitur solum de libertate propterea contraria servituti concupiscentiæ ac peccati, non autem propterea opponitur necessitati: libertatem enim à servitute affirmat amissam esse per peccatum Adæ, quia per concupiscentiam & legem membrorum, sollicitamur & ferè trahimur ad peccatum: libertatem autem à necessitate, nullibi Augustinus affirmat peccato illo extinctam esse, imò sine illâ, negat vllum esse posse peccatum.

Ad tertiam Resp. ex doctrina S. Augustini nihil tollere posse libertatem, quod eam supponit, & sequitur: concursus autem Dei, præscientiam, prædestinationem, prædeterminationem, gratiam efficacem, nullo modo antecedere, sed supponere consensum voluntatis liberum, conditionatè futurum, neque infallibiles esse posse illo dempto. Concupiscentiæ per peccatum primi parentis tantæ vires additæ sunt, ut licet voluntati necessitatem non inferat, moraliter tamen voluntas sine adiutorio gratiæ resistere illi nullo modo possit; possit autem cum gratia: sicut Augustinus fuse probat l. de natura & gratia, c. 42. explicans illud Apostoli non ego, sed gratia Dei mecum.

Solutio
rationum.

SECTIO II.

Quidditas propria Libertatis.

Certum est primò, indifferens illud communiter vocari, quod æqualiter se habet inter duo extreme opposita, indifferentia enim est status quidem potentia, quæ media est inter duo opposita, & ad eorum utrumlibet flexi potest, triplex autem vulgò dicitur esse indifferentia, obiectiva, passiva, & activa. Obiectiva est iudicium aliquod intellectus cognoscens aliquod obiectum non esse summum bonum, atque adeò participare aliquid mali saltem negatiue, quatenus non est omne bonum, & aliquid boni quatenus est participatio aliqua summi boni, hoc iudicium est obiectivè indifferens, quia cognoscit obiectum posse amari vel non amari, vel etiam odio haberi. Passiva indifferentia est subiectum quod recipere potest actionem agentis ac formam, & illam non recipere. Activa indifferentia est facultas agendi vel non agendi: cum videlicet è duobus actibus oppositis, sic elegit vnum, ut cum illum elegit posset illum non eligere, siue ut loquitur Augustinus lib. de Spiritu & littera cap. 33. *quod si vult facit, si non vult, non facit.*

Indifferen-
tia quid &
quod triplex
sit

Certum est secundò, libertatem ab omnibus tum Philosophis, tum Theologis communiter definitam hæcenus esse, Libertas est facultas indifferens ad agendum, vel non agendum positis omnibus prærequisitis ad agendum, etiam in sensu composito: quam definitionem omnino certam & conformem Scripturis, Conciliis, Patribus, & evidentissimæ rationi, ut adversus hæreticorum, & nuperi præsertim Dogmatistæ calumnias defendam, ostendenda mihi tria videntur. Primò, utrum libertas pro certo sit aliqua indifferentia. Secundò, utrum sit activa indifferentia, seu facultas agendi & non agendi. Tertiò, utrum sit indifferentia agendi & non agendi positis omnibus ad agendum requisitis etiam in sensu composito.

Definitio
libertatis.